

Разговорот го водеше:
Жаклина МИТЕВСКА

Госпоѓо Арифи, парламентарните избори се закажани за 5 јули. Дали Вашата партија ДУИ ги заврши подготовките околу изборите, дали ги составите изборните листи и ги одредивте носителите?

АРИФИ: Иако изборите се закажани за 5 јули, ние сè уште не сме ги договориле партиските листи, ниту носителите. Тоа се должи на фактот дека на ограноците на партијата им оставивме доволно време да дадат првични предлози и своивидувања за тоа кој би бил најдобар претставник во нивниот регион. Потоа ќе закажеме состанок на централното претседателство при што ќе ги разгледаме предлозите и секако ќе направиме наши заеднички комбинации за да бидеме што поефикасни. Значи, тој процес сè уште не сме го завршиле, но ќе биде финансиран до средината или најдоцна до третата седмица од мај.

Врз основа на што ќе се базира програмата на ДУИ и како ќе го убедите електоратот да гласа токму за Вашите кандидати?

АРИФИ: Нашата изборна програма се базира на програмата на партијата која ја прифативме за време на партискиот Конгрес. Ќе направиме поконцентрирана програма во која ќе се задржиме на неколку главни компоненти, кои воедно се и глобалните, значи општите насоки на партијата, односно ќе се концентрираме на прашањата врзани со интеграционите процеси и ќе се фокусираме на економскиот дел на програмата. Всушност, значителен дел од програмата ќе ѝ биде посветен на економијата. Со што ќе ги убедиме граѓаните? Ќе им објасниме што направивме во текот на овие 4 години. Мислам дека како политичка партија направивме многу од аспект на поминувањето на легислативата поврзана со Рамковниот договор, го унапредивме процесот на правична застапеност. Направивме многу во однос на прашањата со високото образование на

Албанците, во делот на државните квоти, државното финансирање. Исто така, и во однос на користењето на јазикот, на етничките симболи на Албанците. Сè тоа ќе ни биде како рекапитулација за она што го направивме во изминатиов четиригодишен период. За идните четири години ќе се сконцентрираме на економските прашања и ќе кажеме дека политичкиот субјект кој можеше за 4 години да направи толку многу во унапредувањето на политичките прашања, е тој кој има можност и капацитет да направи и да постигне и во однос на економските прашања.

Што очекувате од овие избори? Доколку албанскиот електорат Вам ви ја укаже довербата, а сегашната опозиција добие поголем број пратенички места од моментната позиција, како ќе го решите прашањето со потребата да останете во власта со нов коалиционен партнер?

АРИФИ: Сметам дека е неблагодарно однапред да се зборува за комбинаторики околу коалициите. Во моментов сме дел од власта, од владејачката коалиција и таму сме врз основа на волјата на граѓаните и на поддршката која ја добивме во 2002 година. Затоа сметам дека врвен приоритет на ДУИ е да ја

ПОЛИТИЧКИ У СЕ ДОКАЖЕМЕ

задржи коалицијата која ја има со граѓаните и да ја добие нивната доверба, додека другите работи се должат на преговори, постизборно, во што сега не би сакала да навлегувам, сметам дека е прерано да се зборува за тоа. За нас е битно да покажеме успех, добри резултати и дека нашата политика е вредна за поддршка, а останатото ќе се договара потоа.

Вашиот лидер Али Ахмети изјави дека демаркацијата на границата со СиЦГ во делот кон Косово е техничко прашање, кое ќе се реши по пат на меѓусебни договори и не претставува сериозен проблем за развој на меѓусебните договори...

АРИФИ: Сметам дека изјавата на лидерот на мојата партија држи. Минатата седмица заедно бевме во официјална партиска посета на Приштина. Се сретнавме со сите авторитети, претседателот, премиерот, лидерите на политичките прашања, претседателот на Собранието. Господинот Ахмети фактички секаде го искажа тој став, и сметам оти е в ред изјавата дека прашањето за демаркацијата на границата е техничко прашање, кое воопшто во ниеден случај не треба да ги доведува во прашање односите меѓу Приштина и Скопје. Јасно е дека со новите политички реалности во регионот, Косово набрзо ќе биде уште еден сосед на РМ, и ние како две соседни земји ќе треба да развиеме позитивни односи, кои ќе бидат во насока на добробитот за граѓаните на нашава земја и за граѓаните од другата страна.

Се слушаат различни изјави - прво демаркација, па статус, или...

АРИФИ: Сметам дека тоа прашање треба да остане на нивото да се третира како техничко прашање. Но, треба да се има предвид и фактот дека се тешки преговорите за статусот, очигледно многу комплицирани. И во приоритетите поставени од страна на олеснувачите очигледно има многу пожешки внатрешни точки, отколку што е оваа, која и навистина се третира како техничко прашање. Токму поради тоа сметам дека ова прашање не треба да се користи за внатрешна политичка употреба ниту тука, ниту на Косово, затоа што со тоа воопшто не си помагаме. Очекуваме да имаат успешни преговори и во тој случај, исто така, ова прашање брзо ќе се реши.

Како ја коментирате идејата за создавање балкански Бенелукс, промовирана од ПДП, која подразбира Маке-

Госпоѓа Теута Арифи е родена 1969 година. Дипломира на Филолошкиот факултет во Приштина, албанска и француска филологија. Таа е магистер на филозофски науки и доктор по филолошки науки. Магистратура и докторат завршува во Скопје. Автор е на неколку книги. Нејзиниот политички ангажман почнува од 2002 година, во партијата Демократска унија за интеграција.

На партискиот Конгрес на ДУИ е избрана за потпретседател на партијата.

слам дека добро сме се движеле и легислативата поврзана со Рамковниот договор добро ја истеравме, ги спроведовме промените во Уставот, законските решенија кои произлегуваат од реформата на судството. Сега останува уште она што многу изрично од нас се бара, а тоа се чисти и фер избори како предуслов за процесите, кои ги имаме почнато со ЕУ, да продолжат. Сите ние треба да ја сносиме одговорноста, да направиме добри избори и во име на тоа граѓаните да бидат вистинските победници, затоа што тие заслужуваат брз развој на настаните поврзани со евроинтеграциите. Значи, сепак работите зависат од нас и ние треба да продолжиме да се движиме во добра насока, така и како што сме тргнале.

Влезот на Бугарија во ЕУ може да биде одложен за наесен 2007 година. Причина за ваквата можна одлука е неспособноста на бугарските власти да се справат со организираниот криминал и корупцијата, поради што државата постојано се соочува со критики од Брисел, пишува британскиот весник "Фајненшл Тајмс"...

АРИФИ: Проширувањето на ЕУ и достигнувањата на критериумите се вреднуваат индивидуално за секоја земја. Секоја земја која е прифатена во тој процес треба брзо да работи на случајот и да напредува. Евентуално застанувањето или забавувањето на тој процес за некоја земја, не е битно за која, може да ни биде сигнал и за нас, да ни биде дадено до знаење дека ако не продолжиме со тие процеси, нема така само за атер да продолжат да бидат наши партнери. Не се сомневам

СПЕАВМЕ, ЕКОНОМСКИ ЌЕ , А ЗА 2001... ПО 50 ГОДИНИ!

донија, Албанија и Косово да се обединат во унија наречена Алмакос, која би се формирала откако ќе се реши статусот на Косово? Обединувањето е замислено по урнекот на Бенелукс, унија во која влегоа Белгија, Холандија и Луксембург. Идејата е земјите од новата унија први да ги отворат границите за проток на стоки, идеи и култура...

АРИФИ: Пред избори можете сè и сешто да слушнете, многу интересни идеи. Како политичка партија сметаме дека е многу битно Македонија да го изоди патот за интеграција во ЕУ, а до крајот на годината да добиеме датум за преговори со ЕУ. Косово секако има еден свој пат. Мислам дека иднината на целиот регион е во тоа што се вика Обединета Европа и другите комбинации не се тема за демантирање, затоа што голема Европа е поголема од сите други работи кои можат да бидат интересни за пред избори.

Вие сте претседател на собраниската Комисија за дворешна политика. Каква е Вашата оценка за тоа дали Македонија се движи по правилниот пат во однос на евроинтеграционите процеси и зачленувањето во Северноатлантската алијанса?

АРИФИ: Фактот дека добивме кандидатски статус зборува за тоа дека се движиме во добра насока. Мислам дека ние и го заслуживме кандидатскиот статус, имајќи го предвид фактот дека донесовме многу законски решенија. Станавме политички прифатлива земја за да добиеме кандидатски статус и работите поврзани со Европа претежно се работат дома. Ми-

во однос на европската волја за проширување. Без разлика на тоа што има одредени дилеми по големото проширување со десетте нови членки, без разлика на гласањата за Уставот во Франција и во Холандија, сепак мислам дека работите повеќе зависат од нас. Ако ние добро работиме и ги завршиме нашите обврски, заради нас, а не заради нив, мислам дека ќе има волја за помагање и за проширување. Но, не можеме да очекуваме ако ние не работиме ништо дека токму така ќе продолжи тој процес. Само не треба многу да страдаме од стравот дека во Европа има скептицизам, навистина и има кај постарите членки, но тоа не е причина ние да не си ја тераме нашата работа. Тие процеси ние треба да ги продолжиме, без разлика што политиката е динамична работа. Оваа година може да превладува едно мислење, по две години да има друго. И замислете ако по 2-3 години Европа се врати во кондицијата за проширување, а ние не сме подготвени, тоа ќе биде наш, а не нивен пропуст, вакво нешто не треба и не смеаме да си дозволиме.

Да се вратиме на 2001 година. Сметате ли дека беше по-неопходно крвопролевање отколку решавањето на проблемите со дијалог? Се надминува сè што е пропишано и запишано во Рамковниот договор, а се најавува барање за промена на Уставот во делот кој се однесува на употребата на јазиците...

АРИФИ: Прашањето во кое ќе се дискутира околу 2001 година е секогаш чувствително затоа што се однесува на луѓе. Затоа мислам дека е тешко и прашањето за дебата од оваа перспектива. Сигурно дека би била полесна дебатата која би се водела по 50 години, а не сега. Текот на работите покажа

дека 2001 година даде силна динамика на многу процеси, за жал, сепак така мораме да констатираме. Беше постигнат охридскиот Рамковен договор, кој воспостави нови основи на организирање на државата, го воспостави Бадинтеровиот принцип, прашањето на посилна децентрализација, правична застапеност, кои мислам дека не беа во процес пред 2001 година и што очигледно тешко ќе влезеа во процес потоа, без разлика на каков начин да имавме политички притисоци. Во рамките на досегашното наше владеење јас не мислам дека ние имавме многу закони кои излегле надвор од охридскиот Договор. Го имаме Законот за тетовскиот Универзитет, со што допревме една точка од Рамковниот договор, која не беше многу јасна во однос на финансирањето на високото образование на Албанците и решивме едно прашање кое долго време тлееше во Македонија, а се викаше "тетовски универзитет". Факт е дека тој Универзитет постоеше, функционираше, а не беше легализиран и сметавме дека со тоа што би се оставиле отворени повеќе вакви прашања, би се предизвикала нестабилност во земјата. Затоа кон тоа прашање пристапивме малку похрабро, со легислатива, покривме сè, за да ги стабилизираме односите и да решиме едно прашање кое постоеше предолг период и кое на крајот на краиштата на сите им беше потреба и се врзуваше со прашањето на образованието, што не е опасност ниту за Македонците, ниту за другите во оваа држава. Имавме Закон за државјанства каде, исто така, допревме едно прашање на граѓаните кои не беа покриени со државјанства, а им требаше покритење во однос на можностите како граѓани на РМ, кои го пропушtile рокот за доставување документи за државјанство, не биле доволно информирани. Во однос на јазикот, сметам дека меѓу другото и охридскиот Рамковен договор предвидува користење на јазикот, тоа е работа која треба да се дебатира и да се воспостави врз практични основи од аспект на тоа дека комуницирањето и користењето на јазикот е битна работа, која се поврзува со практиката и треба да се најдат што поефикасни решенија тоа да се практикува и да се користат. Така, ние ги сфаќаме работите и сметаме дека во иднина овие прашања сè повеќе нема да бидат приоритетни, сè по-приоритетни ќе бидат економските затоа што ако легислативно гледаме ние го покривме најголемиот дел од овие прашања.

Околу промената на Уставот во делот на употребата на јазиците...

АРИФИ: Не сме дебатирале на таа тема, имаме едно експертско мислење кое е за наша употреба. Да потегнете поголеми промени ви требаат партнери и затоа во моментот тоа не било тема на дебата, туку само на анализа.

Велите дека само Законот за трет државен универзитет и Законот за државјанство не произлегуваат од Рамковниот договор. Но, што е со Законот за територијална поделба, законот за симболи, за кои се тврдеше дека, исто така, не произлегуваат од Рамковниот договор?

АРИФИ: Тие се во Рамковниот договор, изрично е кажано да се донесат решенија за децентрализација, за нови општински граници. Тоа го пишува таму и во однос на симболите се вели дека, исто така, за нив е потребна нова легислатива. Е, сега не се кажува каква, затоа се вика Рамковен. Имате една рамка која кажува што треба да се работи. На пример, прашањето за државјанство не е како легислатива и ние сме внеле новина зашто сме го детектирале како проблем. За трет државен универзитет, точката 6.2 каде се вели дека државата треба да издвои фондови за високо образование за јазикот на заедницата која ја има повеќе од 20 отсто. Ние ја пренесовме таа формулација како можност за основање универзитет.

Каква партија е ДУИ, се тврди дека таа не е базирана врз етничка основа?

АРИФИ: Ние и во програмата не се дефинираме како партија која има етнички предзнак. ДУИ е политичка партија која произлезе во еден многу интересен период, која ја сочинуваат луѓе демократи со верба во демократијата, жени, мажи од различни вери, националности кои најсилно веруваат во заедничка политичка идеја, а тоа е еднаквоста и интеграцијата како концепт. Интеграција во Македонија, интеграција во Европската унија. Зошто велите така, затоа што сметаме дека концептот кој е интеграција не е концепт кој вие можете да го споделите или да ѝ го дадете на една етничка заедница. Исто така, ние имаме поддршка и членство од другите заедници во РМ. Не можеме да кажеме дека тоа членство е огромно, но ние сме задоволни што тие членови себеси се наоѓаат во нашата партија. Мислиме дека за многу работи треба време, но не сакаме да излегуваме и да мафтаме со тоа што сме направиле, зашто на крајот на краиштата членувањето во секоја партија е прашање на волја.

Значи, тивко работите на теренот. А не како Вашите противкандидати кои секојдневно излегуваат со информации дека цели ограноци на ДУИ преминуваат во нивните партии?

АРИФИ: Не е таква логиката на нашето политичко работење затоа што сметаме дека на гласачите треба да им дадете понуда, која е политичка, која им значи на сите, понуда со која ќе се решаваат големи прашања, како на пример прашањето на Универзитетот во Тетово. Ние го решивме прашањето на 5.000-6.000 млади луѓе, без да одиме поединечно за еден по еден и на секого да му кажеме да дојде во ДУИ и ние ќе го направиме ова за него, или прашањето за државјанство, за администрацијата. Ние не сме минорна политичка сила во која две-три лица ќе отидат на едно место и ќе им велат ако преминете кај нас ќе го добиете ова и ова. Сметаме дека така не се прават големи движења, кои можат да носат големи процеси и уште помалку ни паѓа на памет да одиме кај членови на туѓи политички партии и да им велите да преминат кај нас. Не сакаме да се китиме со туѓи перја, имаме наши. Ова е стилот со кој ние работиме, иако знаеме дека е малку покомплицирано да се работи кога сте дел од власта, особено во ситуација на голема невработеност каде што политичките партии се гледаат како врата за полесно вработување. Но, мислам дека се обидуваме максимално да го надминеме тој концепт зошто политичките партии служат за градење на поголеми, глобални принципи, отколку помали нешта. Ќе видиме, изборите ќе покажат која политика е подобра, поефикасна.